

Biblický komentár

Mk 15, 42 - 16, 8

Mk 15, 42 - 16, 8 rozpráva o udalostiach po ukrižovaní. V širšom kontexte Evanjelia podľa Marka tvoria vyvrcholenie Ježišovho života: ukrižovanie, smrť, pohreb. Sme svedkami posledných udalostí. Ježiš zomrel; prichádza Jozef, aby ho pochoval. Ženy už nestihnú poumývať a balzamovať telo. Posledné prípravy na pohrebný obrad sa odkladajú. Ak sa vžijeme do pozície čitateľa, ktorý prvýkrát číta evanjelium (alebo aj poslucháča; antické texty boli najčastejšie písané pre prednes), je svedkom smutného konca. Možno mu rezonujú kdesi Ježišove slová o vzkriesení, keď trikrát predpovedá umučenie, utrpenie, kríž a smrť. Ale vidí už len smrť a pokus dôstojne pochovať Ježiša.

Pri pozornom čítaní si môžeme všimnúť, že celý príbeh je plný aktivity. Prevažujú slovesá: Jozef prišiel, vošiel, poprosil; Pilát sa čudoval, spýtal sa, odovzdal; Jozef kúpil, sňal telo, zavinul, uložil, privalil; ženy pozerali, nakúpili, prišli, pozreli, videli, vošli, zbadali, utiekli. Táto dynamika odkrýva prirodzenú ľudskú reakciu zoči-voči smrti jedného z blízkych ľudí. A nad to odkrýva vzťah, ktorý majú tieto osoby k Ježišovi. Je dôležité všimnúť si, že to robia verejne: Jozef vchádza k Pilátovi; „sňal“ telo z kríža; ukladá ho do vlastného hrobu (Mt 27, 60), ktorý bol blízko (Jn 19, 41 - 42); ženy sú svedkami ukladania do hrobu. A pre istotu vstup (gr. dvere) je zavalený obrovským kameňom.

1. *Nemajú strach.* Jozef z Arimatey, vážený člen veľrady. Týmto postojom sa oficiálne hlási k Ježišovi a teda priznáva, že je jeho učeníkom. Nielen to, že očakáva Božie kráľovstvo - to koniec koncov očakávali všetci Židia - ale že ho očakáva tak ako o ňom rozprával Ježiš. Ak sa pozrieme na celý kontext súdu, ukrižovania a smrti Ježiša, potom sa Jozef sám „udal“. Riskuje nielen svoju reputáciu, ale holý život. Učeníci sa totiž skryli, aby ich nestihol Ježišov osud. Prenasledovania sú svedectvom tohto spoločensko-politického kontextu (Sk 4, 1 - 22; 5, 17)

Ani ženy sa neboja. Stoja na mieste, kde ho pochovávajú. Keď skončila sobota (niekedy po 18 tej hodine v sobotu) idú „obťažovať“ obchodníkov a kupujú oleje potrebné k príprave na pohreb. Oleje a balzam, ktoré kupujú ich rovnako prezrádzajú. K hrobu však idú až ráno v prvý deň týždňa. Dva momenty verejného postoja.

2. *Konajú podľa povinnosti a ľudského súcitu.* Pochovať mŕtveho je jeden zo základných skutkov milosrdenstva a patrí k pilierom biblickej duchovnosti - aj kresťanskej, aj židovskej. Ženy chceli dokončiť prípravy na pohreb a byť tými, ktorí budú rituálne oplakávať mŕtveho počas pohrebu. Jozef zasa nechce dovoliť, aby telo bolo hodené do spoločného hrobu pre kriminálnikov podľa zvyklostí rímskej správy a židovskej náboženskej samosprávy (veľrada). Kládie ho do vlastného (Mt 27, 60).

Je dobré všimnúť si aj „pozadie“ celého rozprávania. Jozef koná deň pred oficiálnym (chrámovým) sviatkom Paschy. Teda v deň, keď zabíjali baránkov v Chráme, Ježiš zomiera na kríži. V ten istý večer sadali židia k veľkonočnej večeri, aby slávil oslobodenie z Egypta a zároveň očakávali nové, eschatologické oslobodenie. Ako prežívali tento moment Ježišovi učeníci, Jozef a Nikodém, ženy??? Aké muselo byť ťaživé to ticho Boha, ktorý nezasiahol?! Smútok, rozčarovanie, pocit sklamaní??? Strach? Snaha sústrediť sa na to, čo je potrebné – zajtra dokončiť prípravu na pohreb a pochovať? Môžeme si živo predstaviť celú atmosféru...

Tento sled udalostí ukazuje istý jednoznačný smer: dôstojne pochovať. Avšak dej je prerušený nečakanými udalosťami. Ženy nájdu kameň odvalený a keď vojdú dnu, telo tam nie je. Kamenný stôl, kde ležalo telo, je prázdny. Rozrušenie prerastie do strachu až zdesenia; ženy sú na smrť prestrašené (gr. *exethambēthēsan*), keď vidia mladého muža v bielom. Do tohto zmätku a strachu zaznievajú slová posla: Nebojte sa! Posol odpovedá tým istým slovesom (gr. *mēekthambeisthe*) – nedeste sa, nebuďte na smrť prestrašené! Potvrdí im to, čo robia – hľadáte Nazaretského, ktorý bol ukrižovaný (zmyslom je, že nemáte halucinácie ani vidiny). Bol vzkriesený - v gréčtine (*ēgerthē*) je pasívna forma aoristu, čo ukazuje na Božie účinkovanie.

Ešte prekvapivejši je príkaz: choďte do Galiley, tam vás predíde. Vo svojej podstate Boh chce, aby učeníci stretli, zažili, zakúsili Vzkrieseného v každodennosti. Posiela ich späť tam, odkiaľ prišli: do Galiley, do všedných dní ich vlastného životného priestoru. Tam ho uvidia. Použitie slovesa (gr. *´oraō*) znamená vidieť vlastnými očami a pochopiť myslou. Ide o silný fyzický zážitok a nie intelektuálne osvietenie. Rukolapnú skúsenosť.

Boh teda odpovedá na zmätok veľkonočného večera a paschálnej slávnosti, ale nie tak ako by si to priali učeníci alebo Ježišovi nepriatelia (Nech zide z kríža, keď je Mesiáš! – porov. Mk 15, 29 - 32). Boh koná slobodne tak a vtedy, kde a ako chce. Ale koná! Ak vezmeme do úvahy historický kontext Ježišovej doby, vidíme plno historicky spoľahlivých momentov, ktoré ukazujú na dejiny. Z nich sa potom rodí teologická reflexia a nie opačne!!! Táto udalosť nie je vymyslená. Je príliš realistická na to, aby to bolo inak.

O historickosti veľa hovorí aj ukončenie rozprávania. Ušli, lebo sa ich stále viac a viac zmocňovala úzkosť so strachom (gr. *tromos* – úzkosť z toho, že nedokáže splniť úlohu) a extáza – vykoľajenie z normálu (gr. *ekstasis*). Nikomu nič nepovedia. Staré rukopisy takto končia Evanjelium podľa Marka (chýba vo všetkých dôležitých rukopisoch – vatikánsky označovaný v textovej kritike B, sinajský a, alexandrijský A). Ak sa spoľahneme na antických svedkov textu, môžeme sa pýtať: prečo? Znovu si predstavme prvých poslucháčov evanjelia. Určite si položili otázku: A čo bolo ďalej? Čo sa stalo? Mlčali tie ženy? Jeden z pragmatických literárnych dôvodov takéhoto ukončenia je provokovať poslucháča/čitateľa dokončiť dej! Keďže sa viera vo vzkrieseného Ježiša šíri (prví poslucháči počujú zvest'), potom som to ja, kto mám dej niest' ďalej, rozvíjať, dokončiť.

Závěrečné poznámky

Evanjeliá ako literárny žáner patria do kategórie antických biografíí, ktorých cieľom je ukázať, kto je hlavná postava a prečo sa oplatí nasledovať/nenasledovať ju. Z tejto perspektívy môžeme vnímať aj Mk 15, 42 - 16, 8. Ježiš je v skutku Bohom poslaný záchranca, Boží Syn (Mk 15, 39), ktorého cesta bola potvrdená Bohom. Boh sám ho vzkriesil a ukázal, že Nazaretského cesta je tou správnou cestou. Boh koná nečakane a slobodne, nemožno ho vtesnať do nejakých schém. O historickosti vypovedajú detaily rozprávania (príprava na pochovávanie, umývanie, balzamovanie, snímanie z kríža, mená osôb, hrobka).

Učiť sa však môžeme aj od postáv dnešnej state. Jozef – ten, čo bol „tajným“, verejne nepriznaným učeníkom – vychádza na svetlo Božie, na verejnosť, kým učeníci, tí „praví a spravodliví“ zlyhávajú. Ženy sa ukážu byť odvážnejšie ako učeníci-muži. Tým, ktorí premáhajú svoj strach a konajú, čo ľudskosť i náboženská povinnosť káže, nachádzajú prekvapivé odpovede. Boh dáva odpoveď, nenecháva hľadajúcich ho v neistote a temnote.

Pesah – gr. *pascha* je prechod. Boh urobil prechod s Ježišom: zo smrti do života. Boh robí tento prechod s každým, kto ho úprimne hľadá: prechod z kríz do riešenia. Aj napriek krízam a prehrám, Boh odpovedá tým, čo ho hľadajú. Vstupuje do situácie a odbúra strach, prináša pokoj, potvrdzuje snahu (hľadáte ukrižovaného) a ukazuje nový smer a riešenia. Takto by sme mohli zhrnúť vzkriesenie „v malom“ v našich každodenných životoch. Dôležité je pamätať, že Božie odpovede nemožno vtesnať do schém a už vonkoncom nie donútiť ho, aby konal ako chcem ja!

Ježiša uvidia v Galilei, v každodennosti vlastného života. Nie intelektuálne, v romantickom snení alebo v akejsi extáze. Vlastnými očami ho uvidia a zažijú na vlastnej koži: rukolapná skúsenosť príde v každodennosti. Pre čitateľov evanjelia platí ten istý príkaz: vráť sa do svojej Galilei a hľadaj ho tam. Tam sa sám presvedčíš!

„Neukončené“ evanjelium (Mk 16, 8) nás provokuje, aby sme Ježišov príbeh ukončili „my kresťana“ v tomto zmätenom čase 21. storočia. Ako a akým spôsobom chceš niesť dobrú zvesť ďalej?

Spracoval: ThBibLic. Róbert Jáger, PhD.